

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2003 vp

Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2002

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä toukokuuta 2003 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen toimenpidekertomuksen vuodelta 2002 (K 4/2003 vp).

mietinnön liitteinä (VaVL 7/2003 vp, HaVL 1/2003 vp, LaVL 5/2003 vp, LiVL 8/2003 vp, MmVL 4/2003 vp, PuVL 1/2003 vp, SiVL 3/2003 vp, StVL 3/2003 vp, TaVL 5/2003 vp, TuVL 1/2003 vp, TyVL 3/2003 vp ja YmVL 6/2003 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muut erikoisvaliokunnat kuin ulkoasiainvaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnon. Lausunnot ovat tämän

Viitetieto

Ulkoasiainvaliokunta antaa asiasta mietinnön ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevilta osin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Eduskunnan kannanottojen käsittely

Erikoisvaliokuntakäsittelyn tarkoitus

Hallituksen toimenpidekertomuksen rakennetta muutettiin vuoden 1998 alusta lukien. Toimenpidekertomus on kolmiosainen. Ensimmäisenä on yleinen osa, jossa on lyhyt selostus hallituksen ohjelman toimeenpanosta ja hallituksen EU-politiikasta sekä yleiskatsaus kunkin ministeriön toimintaan. Toisen osan muodostaa ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus. Kolmannessa osassa selostetaan ministeriöittäin hallituksen toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta.

Vuoden 2000 eduskunnan työjärjestyksessä säilytettiin hallituksen toimenpidekertomuksen se erityisasema eduskuntakäsittelyssä, että kaksi valiokuntaa, perustuslakivaliokunta ja ulko-

asiainvaliokunta, laativat kumpikin mietinnön täysistunnolle kertomuksen johdosta. Työjärjestyksen 32 §:n 4 momentin perusteella ulkoasiainvaliokunta käsittelee kertomuksen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevilta ja perustuslakivaliokunta muilta osin. Muut pysyvät erikoisvaliokunnat antavat eduskunnan päätöksen perusteella kertomuksesta lausuntonsa perustuslakivaliokunnalle (PNE 1/1999 vp, s. 20/I).

Lausuntomenettelyllä on eri tarkoituksia. Kullekin valiokunnalle tarjoutuu näin mahdollisuus ottaa kantaa hallituksen toimenpiteisiin valiokunnan mietinnössään ehdottamien, eduskunnan hyväksymien lausumien johdosta. Toimenpidekertomuksessa esimerkiksi selostetaan niitä toimenpiteitä, joihin asianomaisissa ministeriöissä on ryhdytty lausumien johdosta, tai myös syyt siihen ilmoittaen ehdotetaan, ettei jokin lausuma anna aiheutta enää toimenpiteisiin hallituksen taholta. Erikoisvaliokuntien tehtävänä kerto-

musta käsitellessään on arvioida toimialansa osalta, voidaanko hallituksen kanta hyväksyä. Tämän eduskunnan lausumiin kohdistuvan seurantatehtävän hoitaminen on perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan kullekin valiokunnalle kuuluva vähimmäisvaatimus hallituksen kertomusta käsiteltäessä. Valiokunnat voivat lausuntomenettelyn avulla myös arvioida hallituksen toimintaa kertomusvuoden aikana valiokunnan toimialalla. Toimenpidekertomuksen käsittelyssä erikoisvaliokunnat voivat lisäksi vaikiintuneena pidetyn käytännön perusteella ottaa esille erityisteemoja, joiden käsittelemistä ne ovat syystä tai toisesta pitäneet tarpeellisena.

Perustuslakivaliokunnan mietintöihin pohjautuvat eduskunnan lausumat

Eduskuntavaalien suhteellisuus. Hallituksen esitykseen HE 1/1998 vp liitetty lausuma (s. 122—123) koskee suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevien ongelmien selvittämistä ja vaalilainsäädännön muutosten valmistelua tarvittaessa suhteellisuuden vahvistamiseksi ja poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi. Hallituksen esityksen HE 48/1998 vp johdosta hyväksyttiin samanlainen lausuma (s. 124).

Kertomuksessa selostetaan, kuinka oikeusministeriön asettama vaalitoimikunta 2000 ei päässyt yksimielisyyteen siitä, miten suhteellisuuden toteutumiseen liittyvät ongelmat tulisi ratkaista, ja kuinka myös oikeusministeriön jatkoselvitykset johtivat samaan lopputulokseen. Hallitus pitää asiaa loppuun käsiteltynä päättyneen vaalikauden osalta.

Toimenpidekertomuksen selostus on asianmukainen. Valiokunta pitää kuitenkin tarkoituksenmukaisena, että kertomuksessa myös jatkossa selostetaan näihin lausumiin liittyviä uusia toimenpiteitä.

Vaalirahoituksen avoimuus. Valiokunta ilmoittaa kertomuksessa (s. 124) selostetuista syistä yhtyvänsä siinä ilmaistuun käsitykseen, että asia ei anna enää tämän lausuman johdosta aihetta toimenpiteisiin, vaikkakin vaalirahoituslainsäädäntöä on mitä ilmeisimmin syytä kehittää edel-

leen, esimerkiksi ehdokkaiden tasa-arvoisen kohtelun parantamiseksi.

Säädöskokoelma ja säädöstietopankki. Hallituksen esitykseen HE 174/1999 vp liitetyn lausuman (s. 126—127) mukaan arvonlisäverolakia on tulkittava niin, että Suomen säädöskokoelmaa pidetään laissa tarkoitettuna verovapaana aikakauslehtenä. Toinen lausuma koskee arvonlisäverolain selkeyttämistä ja täydentämistä siten, että Suomen säädöskokoelma ja valtiopäiväasiakirjat ovat arvonlisäverosta vapaita painotuotteita.

Hallitus ei pidä perusteltuna laajentaa tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien verovapautta lainsäädäntöteitse. Tämä ilmoitus on tehty ennen kuin perustuslakivaliokunta oli käsitellyt hallituksen toimenpidekertomuksen vuodelta 2001. Sen yhteydessä valiokunta korosti Suomen säädöskokoelman ja valtiopäiväasiakirjojen erityisluonnetta virallisjulkaisuina ja piti tästä syystä tarpeellisena vielä arvioida niiden arvonlisäverotuksellista asemaa. Valiokunta katsoi, että hallituksen piirissä tulee tehdä tällainen selvitys ja saattaa se tiedoksi valiokunnalle; valiokunta lisäksi piti näiden lausumien edelleen selostamista toimenpidekertomuksessa tarpeelltomana, kunhan kyseinen selvitys on saatu (PeVM 12/2002 vp, s. 3/I). Koska selvitystä ei ole vielä toimitettu valiokunnalle, lausumia ja niihin liittyviä toimenpiteitä on tarpeen selostaa jatkossakin.

Kolmas tähän hallituksen esitykseen liittyvä lausuma koskee Valtion säädöstietopankin täydentämistä lainvalmisteluasiakirjoin ja ajantasaisin säädöstekstein. Kertomuksen toimenpideselostuksesta ilmenee, että oikeusministeriön Finlex-säädöstietopankki on kertomusvuonna saatettu lausuman kannalta asianmukaiseksi. Lausuma ei siksi enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Erikoisvaliokuntien lausunnot

Erikoisvaliokunnat ovat perustuslakivaliokunnalle antamissaan lausunnoissa arvioineet toimialansa osalta eduskunnan aikaisempia lausumia. Joissakin lausunnoissa on lisäksi käsitelty eri-

tyisteemoja. Perustuslakivaliokunta ei ole käsitellyt yksityiskohtaisesti erikoisvaliokuntien lausumista esittämiä näkökohtia eikä muutoinkaan erikoisvaliokuntien lausuntoja. Perustuslakivaliokunta kuitenkin ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman (*Valiokunnan lausumaehdotus*), jossa edellytetään hallituksen ottavan asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että liitteinä oleviin lausuntoihin sisältyvät sellaiset eduskunnan aikaisempia lausumia koskevat huomautukset, jotka ovat tarkoitetut hallituksen huomioon otettaviksi, ja muitakin seikkoja koskevat lausumat, jotka vaativat hallituksen toimenpiteitä.

Päätösehdotus

Perustuslakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että tämä mietintö lähetetään tiedoksi hallitukselle ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että liitteinä oleviin lausuntoihin sisältyvät sellaiset eduskunnan aikaisempia lausumia koskevat huomautukset ja muita seikkoja koskevat lausumat, jotka kohdistuvat hallitukseen.

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kimmo Sasi /kok
vpj. Arja Alho /sd
jäs. Leena Harkimo /kok
Hannu Hoskonen /kesk
Roger Jansson /r
Annika Lapintie /vas
Henrik Lax /r

Reino Ojala /sd
Klaus Pentti /kesk
Markku Rossi /kesk
Arto Satonen /kok
Seppo Särkiniemi /kesk
vjäs. Arto Seppälä /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jarmo Vuorinen.